

24.1.2008

Dnro 969/4/06

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Ulla-Maija Lindström

YRITTÄJÄELÄKEMAKSUN VÄHENTÄMISTÄ KOSKEVA NEUVONTA VEROILMOITUKSEN TÄYTTÖOHJEESSA

1 KANTELU

Kantelijat A ja B arvostelivat kantelukirjoituksessaan yrittäjäeläkemaksun vähentämistä koskevaa neuvontaa veroilmoituksen täyttöohjeessa. Kirjoituksenne mukaan ohjeista puuttui kokonaan maininta siitä, että yrittäjän puoliso voi vähentää verotuksessaan yrittäjäpuolison pakollisen eläkemaksun. Sen sijaan vapaaehtoista eläkevakuutusta koskevassa ohjauksessa kerrotaan selkeästi, että vakuutusmaksu voidaan siirtää vähennettäväksi toisen puolison verotuksessa. Kysymys oli mielestänne Teidän kohdallanne paitsi periaatteellinen, mutta myös taloudellinen. Te olitte puutteellisen ohjauksen johdosta maksanut vuosittain satoja euroja liian paljon veroa noin kymmenen vuoden aikana.

2 SELVITYS

Kirjoituksenne johdosta hankittiin Verohallituksen lausunto ja Verotuskeskusyksikön selvitys.

Verohallituksen selvitys 7.7.2006 ja lausunto 17.8.2006

Verotuskeskusyksikön selvityksessä selostetaan tuloverolain 96 §:n säännöstä pakollisten vakuutusmaksujen vähentämisestä ja vähennystä koskevaa verohallinnon ohjeistusta niin palkansaajien kuin liikkeen- ja ammatinharjoittajien verotuksissa.

Selvityksen mukaan liikkeen- ja ammatinharjoittajien veroilmoituksen täyttöohjeen sivun 5 kohdassa 6 "Muut lisäykset " selostettiin pakollisten YEL-maksujen vähentämistä. Kohdassa oli mainittu, että maksut voidaan vähentää joko elinkeinotoiminnan veroilmoituksessa tai vaihtoehtoisesti esitetyllä veroilmoituksella. Maksujen siirtämisestä toisen puolison verotuksessa vähennettäväksi ei kuitenkaan ollut mainintaa tässä kohdassa tai muuallakaan täyttöohjeessa.

Selvityksessä todetaan, että yrittäjillä on perinteisesti katsottu olevan laajempi oma-aloitteinen selvitysovelvollisuus yritystoiminnan verotukseen liittyvistä kysymyksistä kuin mitä palkansaajilla on omaan veroilmoitukseen liittyvissä kysymyksissä. Tietoa pakollisten YEL-maksujen vähentämisestä verotuksessa sekä mahdollisuudesta siirtää vakuutusmaksut toisen puolison verotuksessa vähennettäväksi oli ollut saatavissa muun muassa Verohallituksen ohjeesta "Eläkevakuutukset uudessa verojärjestelmässä", verotoimistoista ja eläkelaitoksista.

Selvityksen mukaan liikkeen- ja ammattiharjoittajien veroilmoitukseen sisältyvä pakollisten YEL-maksujen vähentämiseen liittyvä ohjaus huomioon ottaen oli todettava, että maksujen siirtäminen toi-

sen puolison verotuksessa vähennettäväksi oli tapahtuma-aikana puutteellisesti ohjattu liikkeen- ja ammatinharjoittajien veroilmoituksen täyttöohjeessa. Tämän vuoksi liikkeen ja ammatinharjoittajien veroilmoituksen täyttöohjeen asianomaiseen kohtaan tullaan vuodelle 2006 lisäämään maininta mahdollisuudesta siirtää pakolliset YEL-maksut toisen puolison verotuksessa vähennettäväksi. Tällöin liikkeen- ja ammatinharjoittajan asiassa tarvitsema ohjaus on saatavissa myös veroilmoituksen täyttöohjeessa.

Tuloverolain 96 §:n 3 momentin mukaan vaatimus pakollisen eläkevakuutuksen maksujen vähentämisestä on esitettävä ennen verovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä. Verovuosia 2000–2004 koskevaa vaatimusta pakollisten YEL-maksujen siirtämisestä toisen puolison verotuksessa vähennettäväksi ei siis voi esittää enää tässä vaiheessa.

Selvityksessä todetaan, että Teidän tapauksessa vaatimuksen esittämättä jättäminen näiden vuosien veroilmoituksessa oli kuitenkin aiheutunut veroviranomaisen asiassa antamasta riittämättömästä ohjauksesta ja siitä aiheutuneesta erehdyksestä. Tämän vuoksi verohallinto selvittää, oliko sanottujen vuosien verotuksia mahdollista oikaista lain sanamuodosta huolimatta sekä, oliko vastaavaa menettelyä mahdollista soveltaa myös muiden samassa tilanteessa olevien asiakkaiden verotuksissa asiakkaan tekemän oikaisuvaatimuksen johdosta.

Verohallitus toteaa lausunnossaan, että kantelukirjoituksessa tarkoitettussa tapauksessa YEL-maksujen siirtämisestä koskevan vaatimuksen tekemättä jääminen määräajassa johtui verohallinnon veroilmoituksen täyttöohjeessa olevasta tiedon puutteesta. Tämän johdosta Espoon verotoimisto tulee korvaamaan Teille vakuutusmaksuista vähentämättä jääneen määrän oikaisemalla B:n verovuosien 2000–2004 valtionverotusta vähentämällä asianomaisilta vuosilta aikaisemmin vähentämättä jääneet A:n pakolliset YEL-vakuutusmaksut. Verohallituksen saaman tiedon mukaan Espoon verotoimisto oli jo suorittanut Teidän kuulemisen asiassa ja Te olitte kuulemisen yhteydessä hyväksyneet edellä mainitun menettelyn.

Verohallitus tulee täydentämään liikkeen- ja ammatinharjoittajan täyttöoppaassa olevaa ohjaustaan siinä ilmenneen tietopuutteen johdosta, jotta verovelvolliset voivat paremmin valvoa oikeuksiaan ja vaatia lakiin perustuvia vähennyksiä laissa säädetyssä määräajassa.

Espoon verotoimiston veronoikaisupäätökset 16.8.2006

Espoon verotoimisto oikaisi veronoikaisupäätöksillään B:n verovuosien 2000–2004 verotuksia siten, että hänen vähennyksensä vähennettiin puolison YEL-vakuutusmaksut 9 530 markkaa, 9 911 markkaa, 1 738,80 euroa, 2 026,75 euroa ja 2 104,74 euroa.

Verohallituksen julkaisu "Liikkeen- ja ammatinharjoittavan verotus – veroilmoituksen täyttöohjeet verovuosi 2006"

Kohta B Elinkeinotoiminnan kulut kohta "Muut vähennyskelvottomat kulut: Ilmoittakaa pakolliset YEL-maksut tässä kohdassa silloin, kun ne sisältyvät kirjanpitoon, mutta niitä ei ole vähennetty elinkeinotoiminnan kuluissa ja haluatte vähentää ne esitäytetyllä veroilmoituksellanne. **Huom.** Tällaiset pakolliset YEL-maksut, joita ei ole vähennetty elinkeinotoiminnan kuluissa voitte siirtää vähennettäväksi puolisonne verotuksessa."

Verohallituksen julkaisu "Maatalouden verotus – veroilmoituksen täyttöohjeet verovuosi 2006"

Kohta III Laskelma maatalouden tuloksesta "15. Muut maatalouden menot: Merkitkää kohtaan 15. ne muistiinpanoihin kirjatut vuosimenot, jotka eivät sisällä arvonlisäveroa, mm. vuokrat, vakuutusmaksut ja kiinteistövero maatalouden rakennuksista ja rakennuspaikoista. Jos MYEL-maksuja ei vähennetä maatalouden veroilmoituksella, ne voidaan vähentää joko omalla tai puolison esitetyillä veroilmoituksella."

3

RATKAISU

Hallintolain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa hallintoasioissa. Lain 2 luvussa säädetään hyvän hallinnon perusteista. Lain 6 §:n hallinnon oikeusperiaatteisiin kuuluu muun ohella luottamuksensuojanperiaate. Viranomaisen toimien on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia. Lain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa ja vastattava asioita koskeviin kysymyksiin. Neuvonta on maksutonta.

Tuloverolaissa säädetään ansiotulosta valtiolle, kunnalle ja seurakunnalle suoritettavasta verosta sekä pääomatulosta valtiolle suoritettavasta verosta. Elinkeinotoiminnan ja maatalouden tuloksen laskemisesta säädetään elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa ja maatalouden tuloverolaissa. Verotusmenettelystä ja muutoksenhausta verotukseen säädetään verotusmenettelystä annetussa laissa.

Tuloverolain 96 §:ssä säädetään pakollisten vakuutusmaksujen vähentämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan verovelvollisella on oikeus vähentää puhtaasta ansiotulostaan lakisääteinen työntekijän eläkemaksu, työkyvyttömyysvakuutusmaksu ja sairausvakuutuksen päivärahamaksu sekä omasta ja puolisonsa pakollisesta eläkevakuutuksesta suorittamansa maksut. Pykälän 2 momentin mukaan verovelvollisen tai hänen puolisonsa eläkevakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on lisäksi, ettei saman vakuutuksen maksuja ole vähennetty elinkeinotulosta tai maatalouden tulosta. Pykälän 3 momentin mukaan pakollisen eläkevakuutuksen maksut vähennetään sen puolison ansiotulosta, joka on vaatinut vähennystä. Vaatimus on esitettävä ennen vähennysvuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä. Jollei vähennystä voida tehdä siten kuin puoliset ovat vaatineet, se tehdään esisijaisesti sen puolison tuloista, jonka valtionverotuksen puhtaan ansiotulon määrä on suurempi.

Verohallitukselta saadun selvityksen mukaan sen julkaiseman liikkeen- ja ammatinharjoittajien veroilmoituksen täyttöohjeessa ei ollut selostusta siitä, että pakolliset YEL-maksut voidaan siirtää vähennettäväksi puolison verotuksessa vähennettäväksi. Tämä tieto oli ollut Verohallituksen ohjeessa "Eläkevakuutukset uudessa verojärjestelmässä 21.2.2005". Lisäksi tieto oli ollut saatavissa verotoimistoista ja eläkevakuutusyhtiöltä.

Verohallitus on todennut, että sen pakollisten YEL-maksujen vähentämiseen liittyvä ohjaus liikkeen- ja ammatinharjoittajien veroilmoituksen täyttöohjeessa oli ollut puutteellista siltä osin kuin siitä oli puuttunut maininta maksujen siirtämisestä toisen puolison verotuksessa vähennettäväksi.

Espoon verotoimisto oli 16.8.2006 tekemissään veronokaispäätöksissä verovuosilta 2000–2004 katsonut, että Teidän verotuksissanne siirtovaatimuksen esittämättä jättäminen oli johtunut verohallinnon riittämättömästä ohjauksesta ja siitä aiheutuneesta erehdyksestä. Tämän vuoksi B:n verotusta oli vuosilta 2000–2004 oikaistu hänen hyväkseen näiden yrittäjäpuolison pakollisten YEL-maksujen vähennysten osalta.

Oikaisupäätösten mukaan, koska YEL-vakuutusmaksut oli huomioitu A:n vuosien 2000–2004 kunnallisverotuksissa täysmääräisesti, ei vähennystä voitu siirtää tältä osin B:n verotuksiin, ilman, että seurannaismuutoksella tehtävillä oikaisuilla A:n kyseisten vuosien verot tulisivat nousemaan. Sen sijaan valtionverotuksessa kyseisiä maksuja ei ollut huomioitu A:n verotuksissa vähennyksinä, koska hänen valtion verotettava tulonsa oli kunakin vuotena jäänyt tuloveroasteikon verotettavan ansiotulon alarajan alle. Verotoimisto katsoi, että A:n vuosien 2000–2004 verotuksissa valtionverotuksissa huomioimatta jääneiden YEL-vakuutusmaksujen osalta vähennys voitiin siirtää B:n verotuksiin valtionverotuksessa vähennettäväksi. B oli myös vastineessaan kuulemiskirjeeseen esittänyt, että korjaus tehdään ainoastaan valtionverotuksissa. Verovirasto vähensi näin ollen B:n kysymyksissä olevien vuosien valtionverotuksissa 9 530 markkaa, 9 911 markkaa, 1 738,80 euroa, 2 026,75 euroa ja 2 104,74 euroa.

Verohallituksen Liikkeen- ja ammatinharjoittajan verotusta koskevaa veroilmoituksen täyttöohjetta vuodelle 2006 ja Maatalouden verotusta koskevaa veroilmoitukseen täyttöohjetta vuodelle 2006 on täydennetty. Niihin on lisätty ohjaukset, joiden mukaan, jos pakollisia YEL-maksuja tai MYEL-maksuja ei ole vähennetty elinkeinotoiminnan kuluissa tai maatalouden veroilmoituksella, YEL-maksut voidaan siirtää vähennettäväksi puolison verotuksessa ja MYEL-maksut voidaan vähentää joko omalla tai puolison esitetyllä veroilmoituksella.

Verohallituksesta puhelimitse 3.12.2007 saadun tiedon mukaan verohallinnossa tehtiin selvitystyötä muiden Teidän kanssa samanlaisessa tilanteessa olevien asiakkaiden löytämiseksi. Tällaisten tapauksien tunnistaminen asiakastietokannasta ei kuitenkaan ollut mahdollista. Tämän vuoksi verotoimistoille on annettu ohjaus, jonka mukaan, mikäli asiakkaiden oikaisuvaatimusten perusteella on todettavissa, että aikanaan puutteellisen ohjauksen vuoksi YEL- tai MYEL-maksuvaatimuksia on jäänyt tekemättä, myös näissä tilanteissa verotuksia oikaistaan vastaavalla tavalla asiakkaiden eduksi lain sanamuodosta huolimatta.

Käytettävissä olevan selvityksen perusteella verohallinto on oikaissut Teidän verotustanne ja verotoimistoja on ohjattu oikaisemaan samanlaisessa tilanteessa olevien asiakkaiden verotuksia heidän oikaisuvaatimustensa perusteella. Niin ikään Verohallitus on täydentänyt liikkeen- ja ammatinharjoittajan sekä maatalouden harjoittajan veroilmoitusten täyttöoppaita.

Asian näin korjattuun tilaan nähden se ei johda puoleltani muihin toimenpiteisiin kuin että kiinnitän Verohallituksen huomiota vastaisen varalla verovelvollisille veroilmoituksen täyttöohjeissa annettavan ohjeistuksen ja neuvonnan riittävyyteen ja täsmällisyyteen.